І етап Всеукраїнської учнівської олімпіади
з української мови та літератури
2026/2027 навчальний рік

10 клас
Українська мова

1. Пояснити значення фразеологізмів: (5 балів).

грати першу скрипку	
буря в склянці води	
поцілунок Юди	
Гордіїв вузол	
Повернути носа в той бік	

2. Доберіть українські відповідники до запозичених слів. (5 балів).

Ексклюзивний	
Віртуальний	
Толерантний	
Імпозантний	
Респектабельний	

3. Відредагуйте словосполучення: (5 балів).

Гарно вести себе	
Даний випадок	
Для наглядності	
Довший час	
Добитися результатів	
Давайте напишемо	
Діючий указ	
Добрий по натурі	
Друга сторона медалі	
Доглядати за хворим	

4. Поясніть відмінність між наведеними паронімами і уведіть їх у словосполучення: *людний// людяний* **(*2* бали)**

ЛЮДНИЙ	
ЛЮДЯНИЙ	

5. Узгодити числівники з іменниками у формі відповідного відмінка, замінивши цифри словами. (10 балів).

На 91 (аркуш)	
для 185 (учень)	
із 748 (делегат)	
від 627 (кілограм)	
скористатися 1 469 (голос)	

6. Поставте наголос у словах: (5 балів).

Отаман, щелепа, заіржавіти, стовідсотковий, черговий, ярмарковий, кропива, жалюзі, камбала, новий.

7. Розставте розділові знаки в реченні і поясніть їх: (10 балів).

Говорячи про Франка як велета духу будителя національної свідомости та несхитного Каменяра ми іноді наче залишаємо осторонь ті риси які робили його людиною чутливою до краси і любові сентиментальною і вразливою коли йшлося про дітей…

8. Встановіть відповідність між типом речення та його характеристикою:

(4 бали)

1.Який батько, такий і син	А просте двоскладне, неповне
2.Вечір видався теплим.	Б складне безсполучникове
3. День пройшов, і ніч минула.	В складнопідрядне
4. Була неділя, сім'я збиралася до церкви.	Г складносурядне
5. Світало.	

9. Від поданих дієслів утворіть форми 2-ї особи однини та 3-ї особи множини теперішнього часу: (4 бали)

дієслово	**2 особа одн. теп. часу**	**3 особа множ. теп. часу**
боротися		
дивитися		
бігти		
дати		

Усього 50 балів

Українська література

10. Творче завдання. Напишіть твір-есе (обсяг: 1 сторінка) на запропоновану тему. Наведіть 2 приклади із творів, які ви вивчали раніше, зазначте автора та назву (24 бали).

«Борітеся – поборете,
Вам Бог помагає,
За вас правда, за вас слава
І воля святая!» (Тарас Шевченко)

11. Робота з текстом (8 балів).

Пригадайте роман «Чорна рада» Пантелеймона Куліша та виконайте завдання.

1. Проаналізуйте та зіставте політичні гасла та внутрішні мотиви Якима Сомка й Івана Брюховецького. Чому для Сомка гетьманство було передусім питанням відновлення соборності України, тоді як для Брюховецького – способом задоволення власних амбіцій та здобуття особистої вигоди? Обґрунтуйте, чому «чорна рада» зрештою обрала руйнівний шлях Брюховецького, попри державницьку логіку Сомка. **(4 бали)**

2. Поміркуйте над роллю любовної лінії роману в контексті національної трагедії. Чому особисте щастя Петра Шраменка та Лесі Череванівни стало можливим лише на хуторі, осторонь великої політики, тоді як романтичні поривання Кирила Тура та державницькі надії Якима Сомка зазнали краху? Обґрунтуйте, як через долі цих героїв автор розкриває трагічний вибір тогочасної людини між приватним життям і служінням Батьківщині **(4 бали).**

12. Теорія літератури. Подайте визначення термінів (6 балів).

1. Балада – це…
2. Бароко – це …
3. Травестія – це…

13. Літературознавча робітня. Проаналізуйте поезію за схемою (12 балів).

Вид лірики	
Жанр	
Тема та ідея	
Віршовий розмір	
Римування	
Художні засоби	

МАРКУ ВОВЧКУ

Недавно я поза Уралом
Блукав і Господа благав,
Щоб наша правда не пропала,
Щоб наше слово не вмирало;
І виблагав. Господь послав
Тебе нам, кроткого пророка
І обличителя жестоких
Людей неситих. Світе мій!
Моя ти зоренько святая!
Моя ти сило молодая!
Світи на мене, і огрій,
І оживи моє побите
Убоге серце, неукрите,
Голоднеє. І оживу,
І думу вольную на волю
Із домовини воззову.
І думу вольную... О доле!
Пророче наш! Моя ти доне!
Твоєю думу назову.

Тарас Шевченко

Усього 50 балів